

Slim experimenteren in de melkveehouderij

Begin bij praktijkvernieuwingen en laat de omgeving mee leren; zo kun je vernieuwingen breder toepassen en de melkveehouderij verduurzamen!

Voor u ligt de eerste nieuwsbrief vanuit het project 'Slim experimenteren in de Melkveehouderij'. Dit project ondersteunt 3 boeren-netwerken in het verder ontwikkelen én verbreden van veelbelovende praktijkvernieuwingen. Dat gebeurt door het aanbieden van onder meer gerichte expertise, communicatiedeskundigheid, proces-ondersteuning en marktonderzoek. Daarnaast worden de projecten gemonitord om verbreding en adoptie elders makkelijker te maken.

Met deze nieuwsbrief wordt u vanaf nu elk kwartaal op de hoogte gehouden van de 3 projecten: Lunters Landfonds, Meten van kwaliteit en Eenvoud & lage kosten. Het betreffen veelbelovende vernieuwingen, die van groot belang kunnen zijn voor de toekomst van de Nederlandse melkveehouderij.

Art Wolleswinkel

Slim experimenteren voor vernieuwing in de veehouderij

Onderzoek, praktijk en beleid zijn vaak niet optimaal op elkaar afgestemd. Bestaande routines staan een omslag naar een duurzamere melkveehouderij in de weg. Het project 'Slim Experimenteren in de Melkveehouderij' probeert dit te doorbreken. Hierbij draait het allemaal om netwerken rondom veelbelovende praktijkvernieuwingen of experimenten waarbij het 'van elkaar leren' centraal staat. Melkvee-houders, onderzoekers en beleidsmakers leren:

- over de werking van praktijkvernieuwingen
- van elkaar door verspreiding van opgedane kennis
- opgedane kennis vanuit een netwerk te benutten bij volgende experimenten.

Doelstelling is om obstakels weg te nemen die een brede toepassing van de

praktijkvernieuwingen in de weg staan. Dat kunnen bijvoorbeeld ingesloten denkwijzen, vastgeroeste structuren of gebrek aan kennis zijn. Door de juiste mensen (en organisaties) bij het netwerk te betrekken, is de kans het grootst dat er ook daadwerkelijk beweging komt in deze 'institutionele' obstakels. Zo krijgt een vernieuwing alle ruimte en is er een wisselwerking tussen praktijk, onderzoek en beleid. Alleen dan kunnen veelbelovende praktijkvernieuwingen een wezenlijke bijdrage leveren aan de verduurzaming van de melkveehouderij!

Kortom, slim experimenteren draait om:

- stimuleren van systeeminnovaties door belemmeringen weg te halen
- innoverende melkvee-houders helpen bij de ontwikkeling van hun bedrijfsvoering
- onderzoekers leren hoe belemmeringen worden weggenomen. ■

Atlas van innoverende melkvee-houders goed ontvangen

De 'Atlas van innoverende melkvee-houders' bevat een rijke schakering aan praktijkvernieuwingen van 33 melkvee-houders verspreid over Nederland. Het zijn niet-gangbare praktijkvernieuwingen met veelbelovende resultaten op het terrein van diergezondheid, milieu, lage kosten, het integreren van natuurbeheer of het direct betrekken van burgers bij de landbouw Herman Snijders: "Deze atlas zie ik

als symbool van de gewenste omslag, die niet alleen wij, maar ook LTO en andere organisaties rondom de melkveehouderij moeten maken. Om zo meer ruimte te geven aan modern ondernemen, in lijn met zowel maatschappelijke als economische wensen en ontwikkelingen."

De Atlas is voor € 25,- te bestellen bij Art Wolleswinkel, tel. 0320 - 238 241. ■

Op 10 september werd het eerste exemplaar uitgereikt van de 'Atlas van innoverende melkvee-houders' door Herman Snijders, sectormanager melkveehouderij LNV, aan Henk Berends, vicevoorzitter melkveehouderij LTO Nederland.

Lunters Landfonds

Grondbezit dure liefhebberij

In de melkveehouderij is bezit en gebruik van grond van oudsher nauw met elkaar verbonden. Cultureel en psychologisch geniet grondbezit voor melkveehouders nog steeds verreweg de voorkeur. Tegelijkertijd maken de huidige hoge grondprijzen grondbezit tot een dure liefhebberij, die bovendien een toekomstige overname van het bedrijf steeds meer belemmeren. Op zich rendabele extensieve bedrijven met veel eigen grond worden na overname in feite onrendabel, vanwege de hoge kapitaalslast. Pachtgrond is voor melkveehouders dus aantrekkelijk, zowel op de korte als de lange termijn. Maar op dit moment is reguliere pacht voor grondeigenaren eigenlijk geen verstandige optie, vanwege de sterke waardedaling van de grond, zodra die op deze wijze verpacht wordt.

Het Lunters Landfonds als slim experiment

Het Lunters Landfonds probeert deze impasse te doorbreken door burgers als donateur of inlegger te betrekken in de grondmarkt, en met hun hulp als bemiddelaar in de grondmarkt te opereren. Via het landfonds kunnen burgers van Lunteren mede-eigenaar worden van grond in de omgeving van het dorp. Die grond wordt vervolgens onder bepaalde voorwaarden verpacht aan boeren in de omgeving. Als tegenprestatie besteden zij bijvoorbeeld extra aandacht aan de kwaliteit van het gebied, bijvoorbeeld door het in stand houden van een houtwal, of een kleurrijke akkerrand. Zo kunnen ze er samen voor zorgen dat het waardevolle buitengebied de kwaliteit houdt die ze wensen. Door de toevoeging van andere partijen die een belang hebben bij de kwaliteit

van het agrarisch gebied rond Lunteren kan de sterke koppeling tussen grondbezit en grondgebruik worden verzacht. Meer informatie:

www.lunterslandfonds.nl

Tijdens een recente volksraadpleging in Lunteren gaf een jonge boer een heel interessant idee:

"Als jullie als burgers mijn grond kopen en weer aan mij verpachten tegen een iets lagere pachtprijs, dan mag je ook voorwaarden stellen voor het weidebeheer. En daar zal ik dan graag aan voldoen, inclusief koeien in de wei. Zo maken jullie als burger wel een mooi buitengebied mogelijk door er iets aan mee te betalen."

'We kunnen goed samen praten en samenwerken'

NAAM: Jaap van Galen (59)

BEDRIJF: 42 stuks zoogkoeien (incl. jongvee)
10 ha eigendom en 8,5 ha pachtgrond tegen de dorpskern van Lunteren.
Secretaris van de Stichting Toekomstvisie Lunteren en mede-oprichter van het Lunters Landfonds.

In november 2004 is een eerste bijeenkomst georganiseerd, waarbij het Lunters Landfonds een enthousiaste en coöperatieve respons ontving van zo'n honderd boeren, burgers en buitenlui. Hierbij werd het officiële besluit genomen om door te gaan met het Lunters Landfonds. Maar hoe zet je een organisatie op poten?

Jaap van Galen: "Een goed netwerk met brede kennis heb je daarbij nodig. Mensen met zakelijke kennis, met praktische kennis en mensen met kennis over de natuur. Het netwerk van het Lunters Landfonds functioneert optimaal. Maar

vooral een positieve instelling is van belang voor het welslagen van het Lunters Landfonds."

Op dit moment wordt er hard gewerkt om een missie en een doelstelling zuiver te omschrijven. Er moeten bestuursleden worden geworven en er moet een passende juridische vorm voor het Lunters Landfonds worden gekozen. Wordt het een stichting, een coöperatie of toch een vereniging? Dit zijn allemaal zaken waar een organisatie in de opstart mee te maken krijgt.

"We moeten een goede basisorganisatie

starten en dat doen we nu op basis van vrijwilligers. Bij de Stichting Vernieuwing Gelderse Vallei is er een subsidie aangevraagd en deze is gedeeltelijk toegezegd. Het is niet de bedoeling om een administratieve organisatie te vormen. Als het Lunters Landfonds eenmaal goed draait kunnen we aansluiting zoeken bij de reguliere organisaties. Ik sta voor 100% achter de ideeën van het Lunters Landfonds, belemmeringen zie ik niet. Binnen de initiatiefgroep kunnen we goed samen praten en samenwerken".

Het Lunters Landfonds richt zich op het Lunters buitengebied. Het is kleinschalig met een grote persoonlijke betrokkenheid van de Lunterse bevolking. "Mensen zijn betrokken vanuit hun plaatselijke gebondenheid. Ik vind het dan ook geweldig hoe enthousiast mensen van buitenaf reageren op de ideeën van het Lunters Landfonds. De interesse en het enthousiasme vanuit bijvoorbeeld KDO advies en Wageningen UR werken echt aanstekelijk."

Eenvoud en Lage Kosten

Economisch bewustzijn schiet tekort

Melkveehouders, maar ook mensen en organisaties rondom de melkveehouderij, zijn zich onvoldoende bewust van het belang van kostprijsbeheersing op melkveebedrijven. Veel melkveehouders denken een lage kostprijs te hebben, terwijl er bij nader inzien nog erg veel te verbeteren is.

De melkveehouders in het startnetwerk geven aan dat de belangrijkste belemmering voor verlaging van kostprijs en/of verhogen van de inkomsten dan ook een gebrek aan economisch bewustzijn bij melkveehouders is, en hun besef hoe kostprijs en inkomsten écht te veranderen zijn. Dit vereist een cultuuromslag in de melkveehouderij: melkveehouders en hun omgeving moeten anders gaan denken: "leg de focus meer op kosten in de bedrijfsvoering", aldus het startnetwerk. Daar wil het project 'Eenvoud en lage kosten' een bijdrage aan leveren.

Kostprijsvergelijking als basis

Melkveehouders in het startnetwerk 'Eenvoud en Lage Kosten' hanteren veelbelovende, uiteenlopende strategieën om hun inkomen te vergroten. Een aantal van hen realiseert een zeer lage kostprijs, terwijl anderen zich juist onderscheiden door hoge inkomsten per kg melk. Deze kennis is zeer waardevol voor andere melkveehouders. Om melkveehouders inzicht te geven in hun eigen kostprijs, bedrijven met elkaar te kunnen vergelijken en daarmee gelijk het kostenbewustzijn in de melkveehouderij te vergroten is de Quick Scan Kostprijs (QSK) ontwikkeld.

Quick Scan Kostprijs (QSK)

Via een schema dat snel en eenvoudig is in te vullen kan een Quick Scan worden gemaakt van de Kostprijs per kg melk. Deze QSK geeft een indruk van de rentabiliteit van het bedrijf op de lange

termijn, gegeven een aantal aannames voor kosten van grond, quotum, afschrijvingspercentages en ondernemersinkomen. Melkveehouders kunnen hun QSK vergelijken met de QSK van andere bedrijven, of met hun eigen melkprijs. Een QSK lager dan de melkprijs betekent dat het bedrijf bedrijfseconomisch winst maakt. Hiermee zijn melkveehouders zich er snel van bewust of ze economisch 'goed' of 'slecht' boeren en waar hun zwakke plekken liggen.

Naast de QSK wordt ook de geldstroom berekend. Dit kengetal geeft een indruk van de beschikbare middelen op korte termijn: het bedrag dat beschikbaar is voor gezinsuitgaven, belastingen, aflossing en rente, vervangingsinvesteringen en extra financiering. Het blijkt bijvoorbeeld dat een aantal (kleine) bedrijven die bedrijfseconomisch slecht scoren, toch een goede geldstroom realiseren. Aangezien hier een weloverwogen strategie aan ten grondslag ligt, is het waardevol om na te gaan in hoeverre een dergelijke bedrijfsvoering potentie heeft voor meer melkveehouders.

Bent u benieuwd naar uw eigen QSK? Surf dan naar

www.verantwoordeveehouderij.nl/QSK

En vul het schema in voor uw eigen bedrijf. Ook kunt u binnenkort uw resultaten vergelijken met andere bedrijven. ■

Meten van Kwaliteit

Natuurlijke bedrijfsvoering

Het netwerk 'Meten van Kwaliteit' wordt gevormd door melkveehouders die een gezonder eindproduct claimen door het doorvoeren van een natuurlijker bedrijfsvoering. Zo passen zij het kringloopprincipe toe op hun bedrijven, proberen het bedrijfssysteem zo gesloten mogelijk te houden, voeren gezonder en gaan anders met de bodem om. Bedrijfsvreemde stoffen als antibiotica, krachtvoer op basis van genetisch gemanipuleerde grondstoffen en kunstmest worden zoveel mogelijk geweerd van het bedrijf. "We laten de natuur voor ons werken en bedenken ons goed voordat we ingrijpen in natuurlijke processen", zo stelt één van de melkveehouders.

Energetisch balanceren

Om het bedrijf nog verder in balans te brengen, passen de betrokken melkveehouders het zogenaamde 'energetisch balanceren' toe. Zo experimenteren ze met gevatiseerd water, stralingskastjes tegen bepaalde dierziekten en homeopathie.

Richting een gezonder product

Geclaimde resultaten van deze totaal-aanpak zijn lagere mineralenverliezen, gezonder vee en een gezonder eindproduct. Dit laatste heeft de reguliere wetenschap echter nog nooit kunnen aantonen.

De melkveehouders willen graag dat

deze kwaliteit zichtbaar wordt en hopen dat dit project daar een bijdrage aan kan leveren.

Hiermee hopen zij te bereiken dat:

- gezond voedsel kan bijdragen aan een preventieve gezondheidszorg
- zij hiermee een financiële meerwaarde kunnen creëren voor hun product.

Een eerste stap binnen dit project is een (meerdaagse) bijeenkomst te organiseren tussen betrokken veehouders, wetenschappers, beleidsmakers, retailers en voedingsindustriëlen waarin leren over, ervaren van, discussie met en plannen maken voor elkaar centraal staan. Hiermee worden de eerste verbindingen gelegd tussen de 'energetisch-balancerenpraktijk' en andere contexten, waardoor (hopelijk) nieuwe mogelijkheden ontstaan om met deze benadering verder te gaan. ■

Verantwoorde Veehouderij

Het project 'Slim experimenteren in de Melkveehouderij' is onderdeel van het programma Verantwoorde Veehouderij, een onderzoeks- en ontwikkelprogramma gericht op vergroting van de maatschappelijke acceptatie van de veehouderij in Nederland. Dit programma wordt gefinancierd door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Colofon

Uitgave

De nieuwsbrief 'Slim Experimenteren in de Melkveehouderij' is een uitgave van Wageningen UR en bedoeld voor melkveehouders, belanghebbenden, LNV, agrarisch bedrijfsleven en andere belanghebbenden rondom de sector.

Projectleiding

Catharinus Wierda, Animal Sciences Group, Wageningen UR

Vormgeving/Druk

Drukkerij Cabri, Lelystad

Redactie

Bram Bos, Marijn Poel, Colinda Teeuwen, Art Wolleswinkel, Anita Wolsing

Meer informatie

Voor meer informatie over dit project of een Abonnement op deze nieuwsbrief kunt u contact opnemen met:

Art Wolleswinkel, tel. 0320-238241

e-mail: art.wolleswinkel@wur.nl

of kijk op: www.verantwoordeveehouderij.nl